

Věc C-461/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

24. července 2023

Předkládající soud:

Niedersächsisches Oberverwaltungsgericht (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

4. července 2023

Navrhovatel:

Umweltforum Osnabrücker Land e. V.

Odpůrce:

Landkreis Osnabrück

Předmět původního řízení:

Právo životního prostředí – Směrnice 92/43/EHS – Posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí – Směrnice 2001/42/ES – Strategické posuzování vlivů na životní prostředí – Vyhláška, kterou se vyhláší chráněná krajinná oblast – Prvky, které zakládají povinnost provést strategické posouzení vlivů na životní prostředí

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Výklad unijního práva, článek 267 SFEU

Předběžné otázky

- 1) Musí být čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/42/ES (dále jen „směrnice SEA“) ve spojení s čl. 6 odst. 3 směrnice 92/43/EHS (dále jen „směrnice o stanovištích“) vykládán v tom smyslu, že veškerá ustanovení právního aktu, kterým členský stát vyhláší určitou lokalitu za zvláštní oblast

ochrany podle směrnice o stanovištích, je bez ohledu na jejich normativní obsah třeba považovat za ustanovení, která přímo souvisejí s určitou lokalitou nebo jsou nezbytná pro péči o ni, což má za následek, že daný právní akt jakožto plán nepodléhá posouzení vlivů na životní prostředí podle čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice SEA ve spojení s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, nebo může být v závislosti na obsahu jednotlivých ustanovení namísto diferencovaný přístup, v důsledku čehož je nutné některá ustanovení tohoto právního aktu považovat za plán nebo jeho prvek, který přímo souvisí s péčí o danou lokalitu nebo je pro ni nezbytný, a jiná ustanovení tohoto právního aktu jakožto plán nebo jeho prvek nikoli?

- 2) V případě, že první otázka bude zodpovězena ve druhém uvedeném smyslu: Musí být čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice SEA ve spojení s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích vykládán v tom smyslu, že konkrétní právní úpravu obsaženou v právním aktu členského státu, kterým se určitá lokalita vyhláší za zvláštní oblast ochrany ve smyslu směrnice o stanovištích, stanoví cíle ochrany a ukládají povinnosti a zákazy, lze považovat za plán nebo jeho prvek, který přímo nesouvisí s danou lokalitou nebo není pro péči o ni nezbytný, pokud tato právní úprava z působnosti uložených povinností a zákazů vyjímá činnosti provozované v dané lokalitě, přičemž [pro jejich výkon] stanoví konkrétní kritéria a podmínky, a tyto činnosti neslouží přímo k naplnění cílů ochrany, nýbrž je třeba považovat je za obhospodařovací nebo udržovací práce, které mají povahu projektu ve smyslu čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích?
- 3) V případě kladné odpovědi na druhou otázku: Musí být čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice SEA ve spojení s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích vykládán v tom smyslu, že nelze považovat za vyloučené, že v důsledku takové právní úpravy obsažené v právním aktu, kterým se určitá lokalita vyhláší za oblast zvláštní ochrany ve smyslu směrnice o stanovištích, jako je právní úprava popsáná ve druhé otázce, která dostatečně konkrétně stanoví kritéria a pravidla výkonu činností, jež mají povahu projektu ve smyslu čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích a na něž se vztahuje, dojde k významnému vlivu na lokalitu v případě, že vnitrostátní právo pro tyto činnosti nestanoví požadavek získat povolení a příslušný orgán vzhledem k uvedené právní úpravě obsažené v právním aktu u těchto činností v konkrétním případě upustí i od předchozího oznámení a od provedení posouzení důsledků daného projektu pro lokalitu podle čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích nebo posouzení důsledků daného projektu pro lokalitu v konkrétním případě provede a v této souvislosti jako měřítko pro posouzení důsledků projektu použije splnění kritérií a podmínek obsažených v právní úpravě popsáné ve druhé otázce?
- 4) V případě kladné odpovědi na druhou otázku: Musí být čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice SEA ve spojení s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích vykládán v tom smyslu, že se není třeba obávat, že v důsledku takové právní úpravy, obsažené v právním aktu, kterým se určitá lokalita vyhláší za oblast

zvláštní ochrany ve smyslu směrnice o stanovištích, jako je právní úprava popsána ve druhé otázce, dojde k významnému vlivu na lokalitu v případě, že činnosti, na které se tato právní úprava vztahuje, jsou zpravidla vykonávány již po dlouhou dobu a kritéria a podmínky jejich výkonu stanovené uvedenou právní úpravou v dané lokalitě v zásadě neumožňují intenzifikaci nebo rozšíření těchto činností?

- 5) Pokud je na základě odpovědí na výše uvedené otázky třeba mít za to, že vzhledem k obsahu jednotlivých ustanovení právního předpisu, kterým se určitá lokalita vyhláší za oblast zvláštní ochrany ve smyslu směrnice o stanovištích, existuje povinnost provést posouzení vlivů na životní prostředí podle čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice SEA ve spojení s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích: Musí být čl. 3 odst. 3 směrnice SEA vykládán v tom smyslu, že v případě, že je třeba vyhlášení lokality považovat za stanovení využití malých oblastí na místní úrovni, musí orgán členského státu na základě již dříve existující kvalifikace dané lokality jako lokality významné pro Společenství ve smyslu čl. 4 odst. 2 třetího pododstavce směrnice o stanovištích zpravidla mít za to, že vyhlášení oblasti ochrany může mít významný vliv na životní prostředí?
- 6) V případě, že z odpovědí na výše uvedené otázky vyplýne, že je třeba mít za to, že vzhledem k obsahu jednotlivých ustanovení právního předpisu, kterým se určitá lokalita vyhláší za oblast zvláštní ochrany ve smyslu směrnice o stanovištích, existuje povinnost provést posouzení vlivů na životní prostředí: Musí být čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice SEA ve spojení s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích vykládán v tom smyslu, že předmětem posouzení vlivů na životní prostředí je třeba učinit pouze tato jednotlivá ustanovení, nebo se toto posouzení vlivů na životní prostředí musí vztahovat na celý obsah daného právního aktu?
- 7) V případě, že z odpovědí na výše uvedené otázky vyplýne, že je třeba mít za to, že vzhledem k obsahu jednotlivých ustanovení právního předpisu, kterým se určitá lokalita vyhláší za oblast zvláštní ochrany ve smyslu směrnice o stanovištích, existuje povinnost provést posouzení vlivů na životní prostředí: Musí být čl. 4 odst. 1 směrnice SEA, který stanoví, že posouzení vlivů na životní prostředí uvedené v článku 3 této směrnice se provádí během přípravy plánu nebo programu a před jeho přijetím, vykládán v tom smyslu, že neprovedené posouzení vlivů plánu nebo prvků plánu na životní prostředí nelze provést později prostřednictvím postupu jeho doplnění po přijetí plánu nebo prvků plánu a dodatečně tak zhojit procesní vadu spočívající v neprovedení posouzení vlivů na životní prostředí?

Uváděná ustanovení unijního práva

Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích), zejména čl. 4 odst. 2 třetí pododstavec a čl. 6 odst. 3

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES ze dne 27. června 2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí (směrnice SEA), zejména čl. 3 odst. 2 a čl. 4 odst. 1

Uváděná ustanovení vnitrostátního práva

Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (zákon o ochraně přírody a péči o krajinu), zkráceně Bundesnaturschutzgesetz (spolkový zákon o ochraně přírody), (dále jen „BNatSchG“) ze dne 29. července 2009 (BGBl. I, s. 2542), naposledy pozměněný článkem 3 zákona ze dne 8. prosince 2022 (BGBl. I, s. 2240), zejména § 22 odst. 2a, § 26, § 32, § 33, § 34 a § 36

Gesetz über ergänzende Vorschriften zu Rechtsbehelfen in Umweltangelegenheiten nach der EG-Richtlinie 2003/35/EG (zákon o doplnění právních předpisů o opravných prostředcích v záležitostech ochrany životního prostředí podle směrnice 2003/35/ES), zkráceně Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz (zákon o opravných prostředcích v záležitostech ochrany životního prostředí), (dále jen „UmwRG“) ve znění vyhlášeném dne 23. srpna 2017 (BGBl. I, s. 3290), naposledy pozměněný článkem 2 zákona ze dne 14. března 2023 (BGBl. 2023 I, bod 71), zejména § 1 odst. 1 první věta bod 4, § 4 a § 7 odst. 3

Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí, dále jen „UVPG“) ve znění vyhlášeném dne 18. března 2021 (BGBl. I, s. 540), naposledy pozměněný článkem 2 zákona ze dne 22. března 2023 (BGBl. 2023 I, bod 88), zejména § 35 až § 37

Verordnung über das Landschaftsschutzgebiet „Bäche im Artland“ in den Städten Quakenbrück, Fürstenau und Bersenbrück sowie den Gemeinden Menslage, Nortrup, Badbergen, Berge, Bippen, Eggermühlen, Kettenkamp, Ankum und Merzen, Landkreis Osnabrück (vyhláška o vyhlášení chráněné krajinné oblasti „Bäche im Artland“ ve městech Quakenbrück, Fürstenau a Bersenbrück, jakož i obcích Menslage, Nortrup, Badbergen, Berge, Bippen, Eggermühlen, Kettenkamp, Ankum a Merzen, zemský okres Osnabrück (dále jen „vyhláška o CHKO“) ze dne 30. září 2019 [Amtsblatt für den Landkreis Osnabrück (Úřední věstník zemského okresu Osnabrück) č. 20 ze dne 30. října 2019].

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Předběžné otázky vyvstávají v řízení o přezkumu právní normy, v němž navrhovatel, ekologické sdružení uznané podle § 3 odst. 1 UmwRG, a odpůrce vedou spor o platnost vyhlášky o chráněné krajinné oblasti.
- 2 Účelem vyhlášení chráněné krajinné oblasti je ochrana lokality s výskytem přírodních stanovišť zvané „Bäche im Artland“ („Potoky v oblasti Artland“) (*Site-Code* DE-3312–331), která se nachází v přírodní oblasti „Ems-Hunte-Geest und Dümmer-Geestniederung“ a zahrnuje řadu toků potoků a přilehlé krajinné prvky. Lokalita s výskytem přírodních stanovišť „Bäche im Artland“ je systém vodních toků tvořený hustou sítí potoků, z nichž některé se vyznačují takřka přírodním rázem a které jsou zejména významným stanovištěm druhů ryb uvedených v příloze II směrnice o stanovištích. S toky potoků prostorově souvisejí lesy, nivy a slatiny, které jsou typy přírodních stanovišť prioritního, resp. neprioritního významu ve smyslu směrnice o stanovištích.
- 3 Odpůrce provedl řízení o vydání vyhlášky o CHKO s účastí veřejnosti a vyložení návrhu vyhlášky a souvisejících map, jakož i důvodové zprávy k nahlédnutí a mimo jiné jako jeho účastníka připustil i navrhovatele, který se k návrhu vyhlášky vyjádřil dopisem ze dne 19. února 2019. Před přijetím vyhlášky o CHKO nebylo provedeno strategické posouzení vlivů na životní prostředí (dále jen „SEA“) zahrnující vypracování zprávy o vlivech na životní prostředí ani předběžné posouzení potřeby provést SEA.
- 4 Vyhláška o CHKO nabyla účinnosti vyhlášením v úředním věstníku odpůrce dne 31. října 2019. Mimo jiné upravuje zákaz činností, které mění charakter lokality nebo jsou v rozporu s ochranným účelem této vyhlášky, a vymezuje činnosti a způsoby využívání, které jsou z tohoto zákazu vyňaty.
- 5 Dne 13. října 2020 navrhovatel proti vyhlášce o CHKO podal návrh na přezkum právní normy. Podle vnitrostátního práva může uznané ekologické sdružení – s výhradou možnosti dodatečného zhojení vad podle § 4 odst. 1b UmwRG – požadovat zrušení rozhodnutí o přijetí plánů a programů, pokud nebylo ani provedeno, ani dodatečně zajištěno potřebné posouzení SEA nebo předběžné posouzení potřeby provést je (§ 4 odst. 4 první věta UmwRG ve spojení s odst. 1 první větou bodem 1 tohoto paragrafu).
- 6 Předkládající soud si klade otázku, zda ze směrnice SEA a směrnice o stanovištích vyplývá, že před přijetím takové vyhlášky o chráněném území, která stanoví pravidla ochrany přírody, jako je vyhláška dotčená v této věci, musí být na základě § 36 UVPG ve spojení s § 36 první větou bodem 2 a § 34 odst. 1 první větou BNatSchG provedeno posouzení SEA nebo alespoň přijato rozhodnutí členského státu o provedení tohoto posouzení. V tomto ohledu je rozhodující výklad ustanovení unijního práva obsažených v čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice SEA ve spojení s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, z nichž vycházejí

vnitrostátní právní předpisy, a odpovědi na otázky, které byly v této souvislosti předloženy.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 7 Obdobné otázky vyvstávají v mnoha řízeních o přezkumu právních norem, vedených u předkládajícího soudu. Na odpovědích na dané otázky závisí posouzení platnosti většiny vyhlášek, kterými se lokalitám s výskytem přírodních stanovišť přiznává ochrana, vydaných ve spolkové zemi Dolní Sasko (jen v této spolkové zemi je dotčeno 385 těchto lokalit) a zřejmě i jinde ve Spolkové republice Německo. V úvahu přicházejí i dalekosáhlé právní dopady na obdobně koncipované právní akty jiných členských států.
- 8 Pokud jde o použití čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice SEA ve spojení s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích na předmětnou vyhlášku o CHKO, má předkládající soud s odkazem na judikaturu Soudního dvora (rozsudek ze dne 12. června 2019, CFE, C-43/18, EU:C:2019:483, body 39 a 46) za to, že tato vyhláška spadá pod pojem „plány a programy“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice SEA a mimoto je na ni třeba hledět jako na „plán“ ve smyslu čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích.
- 9 K první otázce: Předkládající soud si klade otázku, jak je třeba chápat zjištění, k nimž Soudní dvůr dospěl v rozsudku ze dne 12. června 2019, CFE, C-43/18, EU:C:2019:483, body 49 a 50, a přiklání se k přístupu, podle kterého je rozhodující obsah jednotlivých ustanovení obsažených v právním aktu, kterým se vyhláší chráněné území. Podle odůvodnění směrnice o stanovištích musí být veškeré plány a projekty, které mohou významně ovlivnit cíle ochrany v lokalitě, která již byla navržena k ochraně nebo bude navržena v budoucnosti, náležitě posouzeny.
- 10 Pojem „péče“ uvedený v čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích je podle Komise třeba chápat ve smyslu, v němž je použit v čl. 6 odst. 1 této směrnice. Výsada spočívající ve vynětí péče z požadavku na posouzení se tedy vztahuje pouze na činnosti, které přímo souvisejí s naplňováním cílů ochrany lokality nebo jsou pro ně nezbytné. V případě, že plány kromě prvků souvisejících s ochranou přírody, obsahují i další prvky, je třeba přistupovat k nim diferenciovaně [viz sdělení Komise C(2018) 7621 final, s. 44 a násled.].
- 11 V tomto smyslu podle předkládajícího soudu ustanovení obsažená v právním aktu, kterým se určitá lokalita vyhláší za oblast zvláštní ochrany, přímo souvisejí s péčí o danou lokalitu, pokud jde o přiznání ochrany jako takové, stanovení účelů a cílů ochrany, jakož i o uložení s nimi souvisejících povinností a zákazů. V případě, že takový právní akt, jako je předmětná vyhláška o CHKO, kromě toho z působnosti uložených zákazů vylučuje řadu činností, jako je údržba vod, rybolov, zemědělství a lesní hospodářství, přičemž [pro jejich výkon] stanoví konkrétní kritéria a podmínky, se jeví jako sporné, zda taková ustanovení ještě přímo souvisejí s naplňováním cílů ochrany lokality nebo jsou pro ně nezbytná. Je třeba meritorně posoudit, zda jsou tyto vyňaté činnosti ve smyslu „řízení ochrany“

nezbytné pro zachování nebo zlepšení stavu přírodních stanovišť a druhů vyskytujících se v dané lokalitě z hlediska ochrany [viz sdělení Komise C(2018) 7621 final, s. 44], nebo zda je účelem těchto pravidel o výjimkách zabránit nepřiměřenému omezení těchto činností a příliš širokým zákazům.

- 12 Diferencovaný přístup k ustanovením právního aktu, kterým se oblasti zvláštní ochrany přiznává ochrana, je podle předkládajícího soudu namístě i s ohledem na judikaturu Soudního dvora týkající se smluv o soustavě Natura 2000 (rozsudek ze dne 4. března 2010, Komise v. Francie, C-241/08, EU:C:2010:114, bod 51).
- 13 Ke druhé otázce: V tomto případě jde předkládajícímu soudu o pravidla, která v dané lokalitě umožňují činnosti, které samy o sobě nelze považovat výlučně za opatření v oblasti „řízení ochrany“. Příkladem takového případu – který není ve vyhlášce o CHKO, dotčené v projednávané věci, upraven – opatření v oblasti řízení ochrany by například bylo spásání, které je nezbytné k ochraně typu přírodního stanoviště 4030 – evropská suchá vřesoviště –. Předkládající soud má za to, že cílem sporných pravidel o výjimkách obsažených v předmetné vyhlášce o CHKO je v určitém rámci umožnit pokračování dosavadního využívání životního prostředí v dané lokalitě, které koneckonců slouží ke komerčním účelům (udělení výjimky pro rybářství, zemědělské využívání půdy, jakož i lesní hospodářství), resp. udržovacích prací za účelem zajištění plnění hydraulické funkce vod (udělení výjimky pro údržbu vod), aby nebyla nepřiměřeně omezena práva vlastníků a oprávněných uživatelů dotčených přiznáním ochrany. Tyto činnosti, které jsou vyňaty ze zákazů stanovených ve vyhlášce o CHKO, by při jejím uplatňování s ohledem na široce pojatý pojem „projekt“ ve smyslu čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, který je zaměřen na dopady na životní prostředí, v konkrétních případech mohly mít povahu projektu. Soudní dvůr tak již rozhodl, že běžné zemědělské činnosti, jako je aplikace hnojiv do půdy nebo na její povrch v blízkosti oblastí sítě Natura 2000 (viz rozsudek ze dne 7. listopadu 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment a další, C-293/17 a C-294/17, ECLI:EU:C:2018:882, bod 76) nebo těžba dřeva v rámci obhospodařování lesa (viz rozsudek ze dne 17. dubna 2018, Inter-Environnement Wallonie a Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-441/17, ECLI:EU:C:2018:255, bod 123 a násl.) lze považovat za projekt ve smyslu čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích. Je zřejmé, že takové činnosti lze považovat za činnosti, které nesouvisejí s danou lokalitou nebo nejsou nezbytné pro péči o ni, a které pravděpodobně budou mít na danou lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty.
- 14 Ke třetí otázce: Pokud se jedná o plán nebo jeho prvek, který přímo nesouvisí s danou lokalitou nebo není pro péči o ni nezbytný, je pro určení, zda musí být před přijetím tohoto plánu provedeno posouzení důsledků pro lokalitu ve smyslu čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, rozhodující otázka, zda by daný plán pravděpodobně měl na lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty. Ve sporných případech je podle judikatury Soudního dvora takové posouzení důsledků pro lokalitu třeba provést (viz rozsudek ze dne 7. září 2004, Waddenvereniging

a Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, bod 44, a rozsudek ze dne 29. července 2019, Inter-Environnement Wallonie a Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, bod 134).

- 15 Podle judikatury Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud, Německo, dále jen „BVerwG“) může možnost ovlivnění lokality Natura 2000 v důsledku vyhlášky o chráněném území existovat pouze tehdy, pokud daná vyhláška obsahuje dostatečně závazné konkrétní požadavky, na jejichž základě by bylo možné ovlivnění dané lokality posoudit (viz rozsudek BVerwG ze dne 26. ledna 2023, 10 CN 1.23 a další, ECLI:DE:BVerwG:2023: 260123U10CN1.23.0, bod 17). Předkládající soud má za to, že v projednávané věci je tento požadavek splněn. Při provádění činností, které umožňují pravidla o výjimkách stanovená ve vyhlášce o CHKO nelze *a priori* vyloučit ovlivnění přírodních stanovišť a druhů v zájmu Společenství vyskytujících se v dané lokalitě. Kromě opatření prováděných jako součást povolené údržby vod by k ovlivnění živočišných druhů v zájmu Společenství uvedených v této vyhlášce mohla vést i opatření povolená ve vyhlášce o CHKO za účelem zarybňování. Totéž platí pro činnosti vyňaté vyhláškou o CHKO v souvislosti s řádným prováděním zemědělských prací, u nichž je sporné, zda daná pravidla dostatečně zabraňují pronikání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin do chráněných vod. V případě výjimky pro řádné lesní hospodaření rovněž není jasné, zda omezení obsažená ve vyhlášce o CHKO postačují k tomu, aby bylo možno ovlivnění lesních typů stanovišť uvedených v této vyhlášce považovat za vyloučené.
- 16 Podle předkládajícího soudu by před uskutečněním projektu, u kterého musí být v souladu s požadavky stanovenými v čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích provedeno předchozí posouzení jeho důsledků pro lokalitu, mělo být toto posouzení provedeno buď na individuální úrovni, nebo – pokud se tam posouzení důsledků pro lokalitu neprovádí či pokud je kritérium posouzení zavedeno pravidly o výjimkách, – na předcházející úrovni plánování. Vzhledem k provázanosti čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích s čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice SEA by formální posouzení na úrovni plánování zřejmě bylo třeba provést v souladu s procesními pravidly stanovenými v člancích 4 až 9 směrnice SEA. Argumentaci, že tvůrce vyhlášky v rámci konkrétní formulace pravidel vyhlášky o CHKO upravujících výjimky již ověřil, že činnosti, na které se vztahují výjimky, v podobě, která je v daném případě dosud povolena, neporušují zákaz poškozování stanovený v čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích, předkládající soud nemůže přijmout. Ve spisech se nenachází žádná dokumentace týkající se tohoto ověření.
- 17 Ke čtvrté otázce: Je třeba mít za to, že činnosti spočívající v údržbě vod, rybolovu, zemědělském využívání půdy a lesním hospodářství, kterým je ve vyhlášce o CHKO v lokalitě s výskytem přírodních stanovišť „Bäche im Artland“ udělena výjimka, tam byly vykonávány již dávno před tím, než byla uvedená lokalita Komisí na návrh Spolkové republiky Německo zařazena na seznam lokalit významných pro Společenství podle čl. 4 odst. 2 třetího pododstavce směrnice o stanovištích a v důsledku toho prostřednictvím sporné vyhlášky o CHKO došlo

k vyhlášení dané lokality za oblast zvláštní ochrany podle čl. 4 odst. 4 směrnice o stanovištích. Omezení stanovená ve vyhlášce o CHKO by mimoto mohla vést k tomu, že činnosti, na které se vztahují výjimky, již není možné zintenzivnit nebo rozšířit.

- 18 Z toho by se na jednu stranu dalo vyvodit, že současný stav lokality z hlediska ochrany se v zásadě mohl vyvinout i pod přetrvávajícím vlivem provádění dotčených činností v dané lokalitě. Na druhou stranu si předkládající soud klade otázku, do jaké míry je v této souvislosti třeba zohlednit judikaturu Soudního dvora, která se týká odpadnutí povinnosti provést posouzení důsledků pro lokalitu ve smyslu čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích na úrovni konkrétních projektů v případě, že se jedná o trvalý, resp. jediný projekt, a která vyžaduje totožnost místa a podmínek výkonu dotčených činností (viz rozsudek ze dne 7. listopadu 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment a další, C-293/17 a C-294/17, EU:C:2018:882, bod 81 a násl.).
- 19 K páté otázce: Podle judikatury Soudního dvora je pro účely kvalifikace jako opatření, které stanoví využití malých oblastí na místní úrovni, nutné, aby byl plán připraven, resp. přijat orgánem na místní úrovni a aby dotčená oblast měla v poměru k územní působnosti orgánu na místní úrovni malou velikost (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Associazione Italia Nostra Onlus, C-444/15, EU:C:2016:978, bod 68). Odpůrce v tomto smyslu poukazuje na skutečnost, že lokalita s výskytem přírodních stanovišť „Bäche im Artland“ má rozlohu přibližně 1 095 ha (10,95 km²), zatímco zemský okres Osnabrück má rozlohu přibližně 2 121 km². Při čistě kvantitativním přístupu by však zřejmě bylo za malé oblasti ve smyslu čl. 3 odst. 3 směrnice SEA třeba považovat většinu lokalit s výskytem přírodních stanovišť.
- 20 Vychází-li se z toho, že jsou splněny podmínky stanovené v čl. 3 odst. 3 směrnice SEA, by bylo třeba objasnit, zda je orgán členského státu povinen předpokládat existenci možného významného vlivu na životní prostředí. Podle předkládajícího soudu je v případě vyhlášení chráněné oblasti náležející do soustavy Natura 2000 na základě statusu ochrany přiznaného unijním právem v důsledku toho, že došlo k zařazení dané lokality na seznam lokalit významných pro Společenství, zpravidla nutno vycházet z významného vlivu na životní prostředí i tehdy, pokud je třeba dotčenou lokalitu považovat za malou oblast na místní úrovni ve smyslu čl. 3 odst. 3 směrnice SEA.
- 21 K šesté otázce: V projednávané věci na odpovědi na uvedenou otázku závisí určení, zda porušení povinnosti provést posouzení SEA může podle unijního práva mít dopad na platnost celého plánu, nebo pouze na prvky plánu. Odpověď na tuto otázku má ostatně značný praktický význam pro orgány, které připravují a přijímají plány ve smyslu směrnice SEA.
- 22 K sedmé otázce: Předkládající soud v této souvislosti žádá Soudní dvůr, aby upřesnil, zda lze jeho úvahy týkající se přípustnosti následného posouzení vlivů na životní prostředí za účelem legalizace konkrétních záměrů ve smyslu směrnice

EIA vztáhnout i na programy a plány ve smyslu směrnice SEA, které jsou koncipovány obecněji a při jejichž přijímání existuje větší prostor pro uvážení než při povolování konkrétních záměrů ve smyslu směrnice EIA. Výsledky posouzení vlivů na životní prostředí provedeného v souladu s požadavky stanovenými v člancích 4 až 9 směrnice SEA mají rozhodující vliv na prostor při uvážení při přijímání obecně pojatých programů a plánů ve smyslu směrnice SEA, takže v případě následně provedeného posouzení vlivů na životní prostředí, u něhož „výsledek není dán předem“, zpravidla rovněž přicházejí v úvahu podstatné změny již přijatého plánu nebo programu. Tato okolnost hovoří ve prospěch závěru, že – na rozdíl od posuzování vlivů zamýšlených záměrů na životní prostředí v konkrétních případech podle článků 4 až 10 směrnice EIA – nelze posouzení vlivů plánu nebo programu na životní prostředí podle článků 4 až 9 směrnice SEA provést dodatečně po jeho přijetí; naopak je zřejmě třeba mít za to, že musí být přijat nový plán, resp. nový program a že během jeho přípravy a před jeho přijetím musí být provedeno posouzení vlivů na životní prostředí podle článků 4 až 9 směrnice SEA.

- 23 Naopak pokud lze procesní úkony vyžadované v rámci posouzení SEA provést dodatečně i v případě plánu nebo programu, aniž je zapotřebí vydat nebo přijmout nový plán nebo program, vyvstává otázka, zda k tomu může dojít pouze za týchž striktních podmínek, jako jsou podmínky stanovené pro dodatečné provedení posouzení vlivů záměru na životní prostředí ve směrnici EIA.